

Gausdals Tidende

29. årgang

Gausdal Historielag

nr. 1 - 2016

Den 15. mars 2015 ble årsmøtet for 2014 arrangert i Østre Gausdal Prestegård med 40 fram møtte.

Styret har bestått av leder Ola Fyksen, nestleder Arne Halvorsen, kasserer Sofie Ågot Aulstad, sekretær Svein Fyksen, Ivar Wold, styremedlemmer Nils Kristian Lunder og Kari Bjerke Batt-Rawden. Olav Bergum er fast møtende varamann.

Styret 2015 Foto: G. Rundtom

Etter årsmøtet holdt Birgit Kraabøl et interessant kåseri om Øverbygda i Østre, og Kari Bjerke og Paul Batt-Rawden spilte og sang engelsk/ irsk og skotsk folkemusikk, med sekkepype, gitar, fele og fløyte.

Årsmøtet for 2015 arrangeres i Østre Gausdal Prestegård søndag 13. mars 2016, kl 19.00.

Frigjøringen

Våren 2015 ble preget av at det var 70 års siden frigjøringen av Norge etter 2. verdenskrig.

Dette ble markert med en stor minnemarkering i Østre Gausdal Prestegård den 26. april. Dagen startet med en guidet busstur, med to busser, til steder i bygda der det var krigshandlinger. Ved Jevanhaugen ble det en minnemarkering med kransnedleggelse, taler og fanfare. Tor Korsvold holdt et foredrag om hendelser i området og ulykken der 16 norske soldater ble drept da bussen de satt i ved en feiltagelse ble sprengt av andre norske soldater. Ordfører Hans Oddvar Høystad holdt en minnetale og la ned krans ved minnestøtta som historielaget har satt opp.

Synne Seierthun Bjerke spilte signalet Bønn og to soldater fra Jørstadmoen sto æresvakt ved kransenedleggingen. Håkon Kråbøl stilte med tyske kjøretøy fra krigen, og med tidsriktig bekledning.

Tor Korsvold under minnemarkeringen ved Jevanhaugen

Tormod Hagen forteller

Tor Korsvold, Arne Halvorsen og Hans Olav Haugen fortalte om hendelser langs bussruta som gikk til Svingvoll, Øygarden, Baklia, til Forset og Kråbølsgrenda, der over 3000 norske soldater kapitulerte. Videre gikk turen om Aulestad, der major Broch falt, og om Follebu kirke der det også var trefninger mellom kirka og Segalstad Bru.

Bussturen ble avsluttet med åpen Østre Gausdal kirke, og blomsternedleggelse ved grava til de falne soldatene. Ole Kristian Damhaug, sønn av en av de som overlevde ulykken, Alfred Damhaug, ledet minnestunden. Soldatene fra Jørstadmoen stilte også her opp som æresvakt.

På ettermiddagen ble det samling i prestegarden, med servering og åpent skolemuseum. I skolemuseet hadde tidligere lærer og prest Tormod Hagen en skoletime med kåseri om skoletida si i Gausdal, som skoleelev og lærer. Mange av Hagens elever fra hans tid som lærer i bygda møtte opp for å hilse på.

Kveldsarrangementet ble åpnet med dansen Vardevakt med leikarringen Ottar Birting. Deretter et foredrag av Tormod Hagen om hendelser i Follebu i krigsåra, slik han som ungdom opplevde det.

Flere etterkommere av tidsvitner var invitert og møtte opp. Disse ble representert av Ole Kristian Damhaug fra Flisa, han kunne vise en film med intervju med sin avdøde far Alfred Damhaug, trosssjef for de som omkom ved Jevanhaugen. Han berget livet fordi en som var med lastebilen som fulgte etter hadde blitt syk og måtte få sitte i bussen. Tre andre fra lastebilen hadde

også blitt sjuke og led samme skjebne. Filmen ga et godt innblikk i historien fra en som hadde vært med på mange hendelser i krigsårene, hendelser som han og mange andre deltagere i krigshandlinger måtte slite med i ettertid.

Minnemarkeringen ble en fin dag, med over 100 frammøtte.

Markvandring i Grasslåa

Ljorbua i Grasslåa på Bødalskjølen er nesten ferdig restaurert. Søndag den 16.

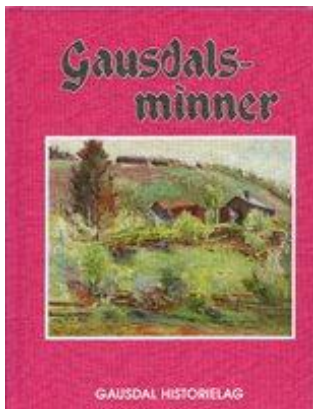

august ble det arrangert markdag med primus motor for prosjektet Iver Forseth som omviser. Han fortalte om arbeidet med restaureringen og tidligere bruk av utmarka i området. Ca. 15 personer møtte opp i gråværet. Vi takker de som har stått på for å berge dette sjeldne kulturminnet.

«Minnesdukveld» i Heimly 15.november.

Ca. 80 personer møtte opp på "Minnesdukvelden" i Heimly. Det ble vist en film om høyberging på Roasetra og lauving hos Ekerhaugen på Holsetra. Filmet av Jarle Bye. Helge Hysjulien fra Svatsum spilte trekkspill, med musikk fra Torger Iverstuggun, egen musikk og en låt fra mor si Marie. Ola Fjeldet var til stede som publikum og tok spontant en sang av Torger Iverstuggun.

Jarle Bye kunne ikke møte, men alle som var der skrev seg på en hilsen til han. Blomster til Hans Hindklev fra Roen gard, Solveig Ekerhaugen, Helge Hysjulien og Ola Fjeldet.

Gausdalsminner nr 16

Boknemda med Kjell M Solberg (leder), Kirsten Bråthen, Gustav Klaape og Britt Grimstad lanserte Gausdalsminner nr 16 på «Handelsdager» ved Segalstad Bru den 26.og 27. juni. En allsidig og innholdsrik bok som er blitt godt mottatt. Boken er å få kjøpt hos bokhandlere på Lillehammer og i en del butikker i bygda. Hjemmesiden www.gausdalahistorielag.no er også mye brukt til kjøp av historielagets bøker.

Ulsrud 2015

Foto: O. Voldbakken

Asbjørn Ulsrud, som testamenterte Ulsrud til historielaget, ville blitt 95 år 23. juni. Dette ble markert med innvielse av en minnestein over Asbjørn Ulsrud og tale av Birgit Kraabøl under årets Olsokarrangement.

I amfiet holdt Svein Waalen et kåseri om gardsdrift og virke på Waalen i krigsåra. Ola Fjeldet og Finn Lund bidrog med musikk og sang.

Med god servering og godt oppmøte så ble det en trivelig Olsokkveld.

"Ulsrudsøndager" i juli, i samarbeid med Gausdal Husflidslag, har hatt bra oppslutning. Omvisere er Svein Fykken, Ole Voldbakken og Birgit Kraabøl. Sofie Ågot Aulstad og Eva Aamodt besørger kaker og kaffesalg.

Første søndag viste Bodil Forseth og Anne Kari Enger skinnfellarbeid og Elisabeth Vegerstøl fra Paulsrud stekte brød i steinovn.

Neste søndag stilte Petra Nyheim med strikketeknikker. Kjell Nilsen og Ole Voldbakken viste knivarbeid.

Siste søndagen kom Petras Pop up kafé. Husflidslaget ved Marte Marie Hårstadhaugen viste veving, Torlaug Haugen viste stricking og Irene Moen kabylsk vev. I tillegg til disse dagene har det vært noen gruppebesøk.

Petter Grimstad har gitt bort en mølle som ble brukt til illegal maling av korn under krigen.

Foto: KH. Reistad

Et mannskap på seks, Jan Ingar Hagen, Knut Sevaldsen, Tor Korsvold, Arve Rundtom og Ole Voldbakken bidro med å få Grimstadmølla under tak. Torgeir Grimstad (ikke på bildet) sto for transport.

Hans Børli. (foto Hans Børliselskapet)

Hans Børli

Dikteren Hans Børli, 1918 - 1989, deltok i de harde kampene ved Mustad i Vardal den 21. april 1940. Børli tilhørte en gruppe på 40 elever fra befalsskolen på Akershus Festning. I Gjøvik ble denne gruppen innlemmet i Bataljon Hertzberg. Her mistet han sin kjære venn fra befalsskolen, 18 år gamle Arne Amlien fra Eina, en tenksom dikterspire som han selv. Dette resulterte i Hans Børlis første dikt som kom på trykk. Etter en dramatisk flukt, og småskadet, fant han tilbake til sitt kompani og ferden gikk til Gausdal. Kampene her ble blant krigens

hardeste, men bataljon Hertzberg ble fra Segalstad Bru beordret nordover og unngikk harde trefninger. Den 29. april kapitulerte nordmennene, til stor ergrelse for mange i bataljon Hertzberg, som følte seg kapable til fortsatt motstand. Børli har uttalt at det mest forsmedelige var da en «liten blå tysker» kom og tok fra ham børsa. Etter at han slapp ut fra internering på Lillehammer 11. mai, og kom hjem til Fjellskogen, livnæret han seg som lærer og drev som grenselos. Senere arbeidet han som skogsarbeider og forfatter. (kilde: *Truls Gjefsen: Syng ditt liv! Hans Børlis liv og diktning.*)

Til en kamerat som falt

1

*Du var meg så kjær som en bror
to korte ungdomsår.
Ja, tusen minners fagre hildring
Stiger i hugen sår.*

3

*En horntone gjallet: Signal til retrett,
-da var du kald og stiv
Aprildagen grydde med vårsus og sol,
Men natta fløy bort med liv.*

2

*Skulder ved skulder vi kjempet en natt
da døden grisk gikk på rov.
Under fredfulle stjerner du farget med blod
De første, frysende hestehov.*

4

*I lyset av løfter lå livsvegen din,
men alt for landet du gav.
Og derfor skal nordmenns tanker
stå vakt om din tidlige grav.*

5

*Vi alle har gjeld til Norge
For mang en lykkedag god,
den glede DU høstet av atten år,
betalte du med ditt blod.*

Nytt fra styret.

Årsmøtet for 2014 vedtok en økning av medlemskontingenten til kr 150,-. Det ble også bestemt at kontingentinnkrevingen skal foregå ved at det blir utsendt en adressert giro til medlemmene. Dette er grunnen til kontingentøkningen.

Vi skal fortsatt gi ut Gausdal Tidende med en giro for å nå de som ønsker å bli medlemmer.

En av grunnene til at vi gjennomfører dette er at mange medlemmer har reservert seg mot uadressert reklame og følgelig ikke får Gausdal Tidende med giro.

Ved bruk av brevgiro må medlemsnavnet skrives utenom adressefeltet, ellers får vi ikke registrert navnet.

Vi forsøker å få til et e-postadresseregister for å kunne sende ut informasjon, til medlemmene på en lettvinnt måte.

Hjelp oss med dette ved å sende en hilsen til post@gausdalthistorielag.no

Kilderegistreringsgruppa har i 2015 fortsatt sin jobb med å skrive av og korrekturlese kirkebøker. Ni kirkebokprotokoller er nå sendt inn og lagt ut søkbare på "Digitalpensjonatet". Om noen har interesse av å få kjøpt de transkriberte kirkebøkene i papirformat så er det fortsatt mulig. Papirutgaver kan bestilles på historielagets hjemmeside. På hjemmesiden finner man også en link til Digitalpensjonatet og de søkbare kirkebøkene.

Bli med historielaget på tur til Midt-Vesten i USA i 2016

Planlagt avreise er 1. oktober med retur 12. oktober.

Turen vil gå til bygdene og småbyene der utvandrerne fra Gausdal slo seg ned, og der det den dag i dag finnes mange etterkommere av de utflyttede gausdølene.

Vi starter turen med flyreise til Minneapolis. Fra der går turen til Willmar, som ligger like ved Gausdal Lutheran Church, grunnlagt av gausdøler. I området her finnes også mange minner fra indianeropprøret i 1862 som vi vil se på.

Fra Willmar i Minnesota går turen videre til Decorah i Iowa som har det største norsk amerikanske museet i USA. Turen går videre til Wisconsin hvor vi besøker bl.a. Coon Valley, Westby, Iola, Scandinavia og New Hope. Alle disse stedene kan vi kalle «gausdalsbygder». Mange gausdøler fikk nye hjem her, og kirkegårdene bærer synlig preg av at her bodde mange utvandrede gausdøler. Her finnes fortsatt folk som snakker norsk, og da de gamle dialektene. Vi kommer også til å bruke litt tid i La Crosse, en by som ligger

ved Mississippi elva. Her er det rike muligheter for shopping. Turen passer for alle. Overnatting blir på moteller og vi reiser med egen buss. Pris er det vanskelig å si noe helt bestemt om enda. Det kommer an på hvordan den norske krona blir i forhold til dollaren. Men vi regner med at prisen blir maks 15.000,-. Reiseleder Arne Halvorsen

Interesserte kan melde seg på til Arne Halvorsen tlf 91124988

Arrangement i Ulsrud i 2016.

Vi vil også i år arrangere "Ulsrudsøndager". Det vil være søndag den 3. juli, 10. juli, 17. juli, 24. juli og 7. august. Åpningstid kl. 11.00 - 16.00

Det vil også bli et Olsokarrangement i Ulsrud. Sett av kvelden den 29. juli kl. 18.00.

Vi takker

- alle som har støttet Gausdal Historielag gjennom "Grasrotandelen" i 2015. Vi fikk inn over 8 000 kr. som kommer godt med i driften av laget. Full oversikt over "Grasrotandelen" finnes på historielagets hjemmeside, under menyen "Støtte oss?".

- for minnegaven som ble gitt etter Haldor Hanestads begravelse.

- til alle som har bidratt til at året 2015 ble et år med stor aktivitet i Gausdal Historielag.

Velkommen til våre aktiviteter i 2016.

Styret.

Leder

Ola Fykse
post@gausdalhistorielag.no

Nestleder

Arne Halvorsen
arnehalv@bbnett.no

Kasserer

Sofie Ågot Aulstad
gompholen@bbnett.no

Sekretær

Svein Fykse
sveinfyk@bbnett.no

Stvremedlemmer

Nils Kristian Lunder
nikrilu@gmail.com

Ivar Wold
iv-wol@online.no

Kari Batt Rawden
kari.batt-rawden@ntnu.no

Leder i boknemnda

Kjell Magne Solberg
kjelsolb@bbnett.no

Boksalgsansvarlig

Ivar Wold
[salg@gausdalhistorielag.no](mailto: salg@gausdalhistorielag.no)

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
korsvold@bbnett.no

Leder for slektsgranskning

Gunnar Rundtom
grundtom@bbnett.no

Arkivansvar

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Slekter/garder bind II

Arne Halvorsen
arnehalv@bbnett.no

"Kjosboka"

Tor Kristian Nordvang
tk_nordvang@hotmail.com

Koordinator Ulsrudutvalg

Birgit Kraabøl

bkraabol@online.no

Skolemuseet Torgun H.

Maurset torgmaur@online.no

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte i Ø. G. Prestegard søndag 13. mars kl 19.00. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Saker fremmes skriftlig og sendes styrets leder innen 1.mars 2016 Foredrag ved Arne Sand.
Styret

Medlemsregister

Medlemskontingenten er kr 150,-. Registrerte medlemmer vil få en adressert giro i posten eller i en e-post

Send en hilsen til post@gausdalhistorielag.no, og vi registrerer din e-postadresse

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegarden. I år står vi igjen med den 7. mars - 4. april - 2. mai - 6. juni - 3. oktober - 7. november og 5. desember

Vel møtt!

*Vi har bøker til salg i prestgarden.
Mange bøker til nedsatt pris!*

Levering av materiale til historielagets arkiv.

For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 900 66 640.

Ta en titt på vår hjemmeside
www.gausdalhistorielag.no
Følg oss også på Facebook

Vårt bankkontonummer er: 2003 20 08276

Adresse:

Postboks 1, 2649 Østre Gausdal